

پایداری، توسعه و محیط زیست، دوره دوم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۰

تاثیر ویروس کرونا بر بازار جهانی نفت و گاز و چشم انداز آن در آینده

مصطفی خلعتبری^۱

شایسته ابراهیمی ذاکر^۱

محمدامین توانا^۱

نسترن حیدری^۱

محمدرضا قره داغی^۱

اشکان عبدالی سوسن^{۲،۳*}

a.abdali@srbiau.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۲۹

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۵/۱۸

چکیده:

شیوع ویروس کرونا عدم ثبات در اقتصاد جهانی به خصوص صنعت نفت و گاز را به دنبال داشته است و نوسانات بازارهای مالی را تقویت می کند. واکنش قیمت نفت به این ویروس به تدریج تا تاریخ ۹ مارس سال ۲۰۲۰ میلادی پذیرفته شد و قیمت های بین المللی بیش از ۲۰ درصد در یک روز کاهش یافتند. افزایش مبتلایان ویروس کرونا و تقویت نوسانات بازارهای مالی، تأثیر منفی غیرمستقیمی بر پویایی اخیر قیمت نفت خام و گاز در طولانی مدت دارد.

با توجه به رکود اقتصادی در سال ۲۰۲۰ و رشد مجدد پیش بینی شده در سال ۲۰۲۱، رشد سالانه تقاضای جهانی نفت با افزایش مواجه خواهد شد. بین سال های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵ انتظار می رود تقاضای جهانی نفت با متوسط نرخ سالانه زیر ۱ میلیون بشکه در روز رشد کند و در طی کل دوره، تقاضا ۵/۷ میلیون بشکه در روز افزایش یابد. با توجه به شرایط کنونی، روند تقاضای نفت و گاز همچنان کاهشی خواهد بود که افزایش تقاضای جهانی برای بهره مندی از انرژی های تجدیدپذیر و جایگزینی آنها را در پی خواهد داشت.

۱- دانشجوی کارشناسی، گروه مهندسی انرژی و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲- استادیار، گروه مهندسی انرژی و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران* (مسئول مکاتبات)
۳- استادیار، گروه فنی و مهندسی، واحد آستارا، دانشگاه آزاد اسلامی، آستارا، ایران

در این مقاله به بررسی تاثیرات شیوع این ویروس بر قیمت، عرضه، تقاضا، صادرات و واردات نفت خام و گاز در جهان و عواملی که می توانند این شورش اقتصادی را آرام کنند، پرداخته می شود و از نتایج آن می توان به کاهش تولید اوپک و جلوگیری از شکست قیمت که باعث تضعیف اقتصاد جهانی می شود و یا حفظ پایدار تولید و پذیرفتن ریسک شکست قیمت اشاره کرد و در پایان، راهکارهای متعددی در جهت استفاده سریع از فرصت پیش آمده در بحران شیوع کرونا و جداسازی وابستگی اقتصاد کشور از سوخت فسیلی و حرکت به سمت انرژی های پاک و پایدار که منجر به کاهش آلودگی های زیست محیطی می شود، ارائه شده است.

واژگان کلیدی: ویروس کرونا ، نفت خام ، گاز ، عرضه ، تقاضا

The Impact of the Corona Virus on the Global Oil and Gas Market and Its Future Prospects

Mostafa Khalatbari¹

Shayesteh Ebrahimi zaker¹

Mohammadamin Tavana¹

Nastaran Heidari¹

Mohammadreza Gharehdaghi¹

Ashkan Abdalisousan² 3*

a.abdali@srbiau.ac.ir

Abstract

The outbreak of Corona virus has led to instability in the global economy, especially in the oil and gas industry, and has boosted volatility in financial markets. The reaction to the price of oil for the virus was gradually accepted until March 9, 2020 and international prices fell by more than 20 percent in one day. Increase in the number of patients and the strengthening of financial market volatility have a long-term negative impact on the recent dynamics of crude oil and gas prices.

Due to the recession in 2020 and the re-growth projected in 2021, the annual growth of global oil demand will increase. Between 2019 and 2025, global oil demand is expected to grow at an average annual rate of under 1 million barrels per day, and demand will increase by 5.7 million barrels per day over the entire period. Given the current situation, the trend of demand for oil and gas will continue to decline, which will lead to an increase in global demand for renewable energy and its replacement in the world.

This article examines the effects of the spread of the virus on prices, supply, demand, exports and imports of crude oil and gas in the world and the factors that can calm this economic chaos. Its results include reducing OPEC production and preventing price failures that weaken the global economy, or maintaining sustainable production and accepting the risk of price failure. At the end, several solutions are presented for quick use of the opportunity in the crisis of the Corona outbreak and separation of the country's economy from fossil fuels and move towards clean and sustainable energy, which leads to reducing environmental pollution.

Keyword: Corona Virus, Crude Oil, Gas, Supply, Demand

1- Undergraduate Student, Department of Energy Engineering and Economics, Tehran Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2- Assistant Professor, Department of Energy Engineering and Economics, Tehran Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran * (Correspondence Author)

3- Assistant Professor, Department of Engineering, Astara Branch, Islamic Azad University, Astara, Iran

مقدمه:

با شیوع ویروس کرونا، تقاضای جهانی نفت متحمل کاهش شدیدی در سراسر جهان شد که در راستای آن قیمت نفت نیز به شکل بی سابقه ای کاهش پیدا کرد، به طوری که سهامداران غول‌های بزرگ نفتی دچار رکود شده و به همین ترتیب، شرکت‌های کوچک تولید کننده نفت با دکل‌های بیکار همچنان به کاهش تولید ادامه می‌دهند. افت شدید تقاضا به دلیل شیوع جهانی ویروس کووید-۱۹ و جنگ قیمت بین عربستان و روسیه که موجب سرازیر شدن میلیون‌ها بشکه نفت به بازار شده، عوامل اصلی سقوط قیمت جهانی نفت هستند. تقاضای چین برای نفت یکی از عوامل موثر بر قیمت‌ها در سال ۲۰۱۹ بود. حتی تصور اینکه تقاضا از سوی چین که دومین مصرف‌کننده بزرگ نفت جهان به شمار می‌رود، افت پیدا کند ریسک ژئوپلیتیکی و اختلالات تولید نفت را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. از طرفی شاید نگرانی‌های فردی با نگرانی‌های اقتصادی بی‌ارتباط به نظر برسند، اما در اقتصاد جهانی انعکاس پیدا می‌کنند زیرا مردم عادت‌های سفر رفتن، خرید و تجارت را تغییر می‌دهند.

ویروس کرونا از دو طریق بر بازار نفت اثر می‌گذارد؛ اول محدودیت‌های مسافرتی که به دلیل تلاش برای مهار این ویروس، استفاده هواپیماها از سوخت را کاهش می‌دهد، در نتیجه روند عرضه نزولی می‌شود و فعالیت‌های صنعتی کاهش می‌یابد. دوم واکنش بازار سهام یا بورس به ویروس کرونا است که در اقتصاد جهانی اتفاق می‌افتد که پروژه‌ای را تحت عنوان تقاضای جهانی نفت ایجاد می‌کند. (1)

یکی از دلایل کاهش قیمت نفت، سقوط صنعت گردشگری در جهان و افت ۳۰ درصدی میزان تقاضای سوخت هواپیماها بوده و به همین دلیل ذخایر نفتی در اکثر نقاط جهان گنجایشی برای ذخیره نفت خام ندارند. واقعیت این است که اگر اوضاع تغییر نکند ظرفیت مخازن ذخیره نفت جهان در طی چند ماه آینده تمام خواهد شد و این تاثیر بسیار مخربی بر قیمت نفت خواهد گذاشت.

اوپک (OPEC¹)

سازمان اوپک یکی از بخش‌های اصلی تولید و عرضه نفت در عرصه بین‌المللی است. کشورهای عضو اوپک قریب به دو سوم ذخایر نفتی جهان را در اختیار دارند. سبد نفتی اوپک متشکل از نفت کشورهای الجزایر، ایران، عراق، کویت، لیبی، نیجریه، قطر، عربستان سعودی، امارات متحده عربی، اکوادور، آنگولا، ونزوئلا و کنگو است. اما این بدان معنا نیست که اوپک می‌تواند در بازار بین‌المللی نفت به عنوان تنها عامل تعیین‌کننده قیمت، اعمال نظر کند. در آگوست ۲۰۰۴ اوپک اعلام کرد که اعضای این سازمان ظرفیت عرضه مازاد را ندارند، با این حال بیشترین سهم در تولید، همچنان متعلق به این گروه بود. (2)

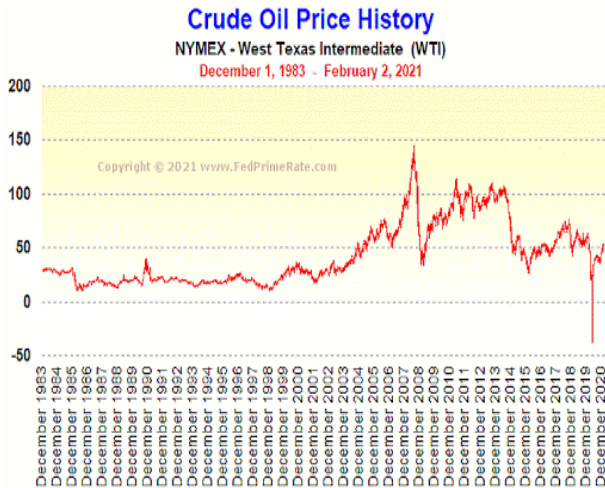
اوپک پلاس

با افزایش تولید و صادرات نفت در دیگر کشورهای جهان، قدرت اوپک در عرصه جهانی کاهش یافت. دسامبر ۲۰۱۶ در نشست الجزایر و پس از دو سال سقوط قیمت نفت در بازارهای جهانی، سازمان کشورهای صادرکننده نفت با ۱۰ کشور دیگر تولیدکننده که عضو اوپک نبودند (روسیه، مکزیک، جمهوری آذربایجان، بحرین، سودان، سودان جنوبی، مالزی، قزاقستان، برونئی و عمان)، برای کاهش تولید به توافق رسید. هدف از تشکیل اوپک پلاس و همراهی آن با دیگر تولیدکنندگان نفت، تنظیم بازار و کنترل قیمت‌ها است. اوپک پلاس ائتلافی به رهبری مسکو و ریاض بوده تا با حجم تولید و عرضه خود، بازار را تنظیم کنند؛ که در حال حاضر مخالفت مسکو با کاهش تولید در دوره بحران شیوع کرونا به مرگ یا فروپاشی اوپک پلاس تعبیر شد. (3)

نفت خام برنت

برنت یک سبد نفتی است که شامل نفت خام استخراج شده از چهار چاه نفت بریتانیایی و نروژی در دریای شمال می‌شود و نفتی سبک و شیرین محسوب می‌شود. برنت مهمترین مرجع قیمت نفت خام در منطقه آتلانتیک است و حدود دو سوم نفت

۱- سازمان کشورهای صادرکننده نفت (Organization of the Petroleum Exporting Countries)

نمودار ۲- تغییرات قیمت نفت وست تگزاس اینترمدیت در سالهای اخیر (6)

گاز طبیعی

گاز طبیعی سوختی است که معمولاً اثرات زیان‌آور کمتری نسبت به سوخت‌های فسیلی دارد و جزء منابع تجدیدناپذیر می‌باشد. در حال حاضر ۲۴ درصد مصرف جهانی انرژی را گاز طبیعی تشکیل می‌دهد که با آهنگ ۲/۴ درصد در حال رشد است. یکی از تفاوت‌های قیمت‌گذاری گاز با نفت خام در این است که محموله‌های گاز در سه بازار اصلی مورد معامله قرار می‌گیرند، که اختلاف قیمت زیادی با یکدیگر دارند و بر اساس میزان عرضه و تقاضا قیمت‌گذاری می‌شوند. یکی از این بازارها که اصلی‌ترین آنهاست، بازار گاز آمریکا است که به بازار «هنری‌آپ» مشهور است.

قراردادهای آتی گاز طبیعی هنری‌آپ، قراردادهایی هستند که فرصت مدیریت ریسک در برابر نوسانات بالای گاز طبیعی را ارائه می‌دهند و بطور گسترده‌ای به عنوان یک معیار سنجش ملی برای قیمت‌گذاری گاز طبیعی مورد استفاده قرار می‌گیرند. به طور کلی ۱۰۰۰ متر مکعب گاز طبیعی شامل حدود ۳۶ میلی‌متر بی‌تی‌یو می‌شود. (7)

مبادله‌شده در بازار بین‌المللی بر اساس نفت برنت قیمت‌گذاری می‌شود. با شروع کرونا قیمت نفت به سرعت پایین آمد به طوری که در آپریل پارسال به پایین‌ترین حد خود رسید و منفی شد اما با بهبود شرایط، قیمت نفت نیز افزایش یافت.

نمودار ۱- تغییرات قیمت نفت برنت در ۱۰ سال اخیر (4)

نفت وست تگزاس اینترمدیت (WTI)

وست‌تگزاس اینترمدیت، نوعی نفت سبک است که به عنوان شاخص برای قیمت‌گذاری نفت در بازارهای جهانی استفاده می‌شود. با گسترده‌تر شدن ویروس کرونا مخصوصاً در آمریکا، قیمت نفت در معاملات بازارهای جهانی بار دیگر سقوط کرد. این ویروس باعث منفی شدن قیمت نفت آمریکا برای اولین بار شد و در سال ۲۰۲۰ قیمت نفت وست تگزاس اینترمدیت آمریکا در بازار معاملاتی از صفر هم پایین‌تر آمد و برای تحویل محموله به منفی ۳۷ دلار در هر بشکه رسید. (5)

نهایی نفت را مشخص می‌کند. بازارهای جهانی نفت و گاز، براساس تفکری منطقی و عقلانی حرکت نمی‌کنند و در پشت هر معامله‌ای ترس و تردید قرار گرفته‌است. عموم مسایل ژئوپلیتیک حول محور خاورمیانه می‌گذرد، این بدان دلیل است که سه منبع از چهار منبع اصلی نفت جهان در این منطقه قرار گرفته‌است. این سه منبع در کشورهای ایران، عراق و عربستان سعودی واقع هستند که هر کدام دستخوش مشکلاتی بوده‌اند.

همه‌گیری ویروس کرونا و سقوط قیمت نفت ناشی از آن، فاجعه‌میهی را برای کشورهای ایجاد کرده است که برای بقای اقتصادی به تولید نفت وابسته هستند و دیگران را وادار به تغییر سیاست‌هایی می‌کند که هیچ مفهوم اقتصادی ندارند. در ایالات متحده، قیمت نفت برای اولین بار به زیر صفر سقوط کرد. (9)

تاثیر کرونا بر قیمت گاز

شیوع این ویروس باعث تاخیر در تکمیل برخی پروژه‌های LNG و پتروشیمی خواهد شد. نگرانی حاصل از شیوع این ویروس، باعث خواهد شد چنین پروژه‌هایی طبق زمان‌بندی قبلی به بهره‌برداری نرسند. با توجه به کاهش تقاضا برای گاز طبیعی، شرایط برای جذب منابع مالی برای پروژه‌های جدید دشوار خواهد بود. بحران کنونی در بازار انرژی، باعث تغییر در مدت قراردادهای آتی گاز طبیعی و کاهش قیمت گاز خواهد شد. دوران بحران، بهترین زمان برای آزمودن مشتریان چینی LNG است تا میزان تمایل آنها را نسبت به شرایط قراردادهای جدید خرید نشان دهد. (10)

پیش‌بینی‌های آژانس اطلاعات انرژی از قیمت‌های نفت و گاز در

شرایط شیوع کرونا

در این بخش برخی از نکات برجسته و کلیدی گزارش آژانس اطلاعات انرژی آورده شده است. این گزارش در رابطه با چگونگی کاهش چشمگیر تقاضای انرژی که توسط همه‌گیری کووید-۱۹ به وجود آمده است و تاثیرش بر پیش‌بینی‌های بازار بررسی شده است. (11)

شرایط کشورهای اوپک در اوایل بحران کرونا در سال ۲۰۲۰ میلادی

از آنجا که اقتصاد اکثر کشورهای عضو اوپک به شدت تحت تأثیر درآمدهای نفتی است، کاهش درآمدها ضمن تأثیر بر اقتصاد آنها بر تصمیمات آنها نیز تأثیر خواهد گذاشت. ایران دومین عضو بزرگ اوپک می‌باشد و به این جهت تصمیمات اوپک اقتصاد نفتی ما را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین در چنین شرایطی، بررسی تصمیمات اوپک و شناسایی منافع و مشکلات متأثر از این تصمیمات می‌تواند برای تجربه‌اندوزی در مقابله با بحرانها اهمیت ویژه‌ای داشته باشد

اوپک دو گزینه برای رویارویی با بحران مالی در اختیار دارد:

(۱) حالت پایدار تولید را حفظ کند، کمک به بهبود اقتصاد نماید و ریسک شکست قیمت را بپذیرد.

(۲) تولید را کاهش دهد و از شکست قیمت جلوگیری نماید و باعث تضعیف اقتصاد جهانی شود. (8)

یکی از تأثیرات مهم شیوع ویروس کرونا در صنعت نفت، این است که قیمت نفت خام در مدت زمان کوتاهی بطور چشمگیری کاهش یافته و میلیاردها دلار از سهام شرکتهای بزرگ نفت و گاز خارج شده است. کاهش تقاضا منجر به ترس از عرضه بیش از حد سوخت و فرآورده‌های نفتی و در نتیجه کاهش قیمتشان شد. در جلسه روز ۶ مارس ۲۰۲۰، کشورهای اوپک توافق کردند که تولید ۱/۵ میلیون بشکه دیگر در روز را قطع کنند که با مخالفت روسیه جهت کاهش ۵۰۰ هزار بشکه نفت در روز روبرو شد. در تاریخ ۱ ژانویه سال ۲۰۲۰ میلادی، هر بشکه نفت خام با ۶۷/۰۵ دلار در بورس نیویورک معامله میشد و در ۱۷ مارس ۲۰۲۰، این بشکه در حدود ۳۰/۰۰ دلار معامله شد.

تاثیر شیوع کرونا بر قیمت نفت و گاز

تاثیر کرونا بر قیمت نفت

قیمت نفت به طور کلی به قیمت نقدی هر بشکه در شاخص نفت خام اشاره دارد. قیمت نفت علاوه بر هزینه تولید آن، متأثر از عوامل اقتصادی و سیاسی گوناگونی است که برآیند آنها قیمت

نفت خام

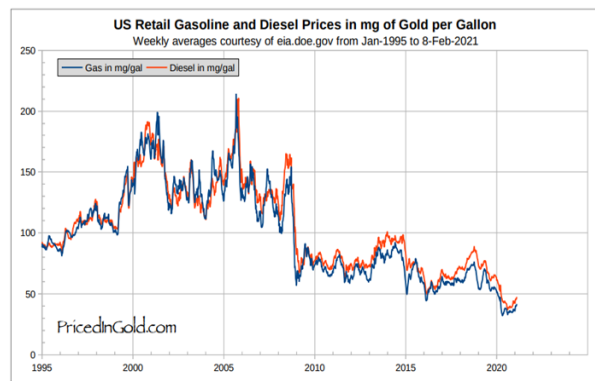
قیمت نفت خام برنت در سال ۲۰۲۰ به طور متوسط ۳۴ دلار در هر بشکه و کمتر از میانگین ۶۴ دلار در هر بشکه در سال ۲۰۱۹ است. انتظار می رود که قیمت های برنت در سال ۲۰۲۱، به طور متوسط به ۴۸ دلار در هر بشکه افزایش یابد، زیرا کاهش موجودی جهانی نفت در سال آینده فشار بالایی بر قیمت نفت خواهد گذاشت.

گاز طبیعی

آژانس پیش بینی می کند که قیمت گاز طبیعی هنری هاب به طور متوسط ۲/۱۴ \$/MMBtu^۱ در سال ۲۰۲۰ و در سال ۲۰۲۱ به میانگین سالانه ۲/۸۹ \$/MMBtu می رسد. مصرف کل گاز طبیعی به طور متوسط ۸۱/۷ Bcf/d^۲ در سال ۲۰۲۰ است که ۳/۹٪ نسبت به میانگین سال ۲۰۱۹ کاهش یافته است.

همه گیری جهانی کروناست و آمریکا و برخی کشورهای عرب منطقه با بیشترین زیان، قربانی اصلی این رکود هستند. کرونا تنها به تجارت خاورمیانه ضربه زده است، بلکه از استرالیا گرفته تا سواحل آمریکا، تجارت گاز تحت تاثیر اپیدمی کرونا آسیب دیده است.

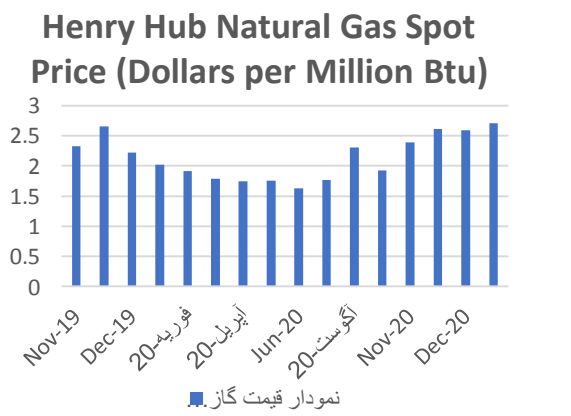
بیشترین تاثیرگذاری کرونا بر بازار گاز جهان، در شرق مدیترانه احساس شده است چرا که کشورهای این ناحیه دل خوش کرده بودند که با رشد تولید گاز می توانند به شکوفایی اقتصادی و توسعه ژئوپلیتیک برسند. برخی مجریان صنعت معتقدند که اپیدمی کرونا چشم انداز آینده گاز طبیعی را تاریک کرده است و در عوض افق روشنی را برای انرژی های تجدید پذیر رقم خواهد زد. اکنون قیمت تولید برق خورشیدی و برق بادی رو به کاهش است و فناوری ذخیره سازی انرژی رو به رونق است و همچنین تغییرات آب و هوایی رو به وخامت می رود. بنابراین با احتساب این حقایق، در درازمدت انرژی های تجدید پذیر یک تهدید جدی علیه گاز طبیعی خواهند بود. (13)

نمودار ۳- نمودار قیمت بنزین و دیزل (۱۹۹۵-۲۰۲۰) (12)

قیمت گاز و دیزل از اواخر دهه ۹۰ میلادی افزایش یافت و در سال ۲۰۱۶ به اوج خود رسید و پس از آن کاهش یافت اما با شروع کرونا این مقدار به پایین ترین حد خود طی ۲۵ سال اخیر رسید.

نیویورک تایمز در گزارشی با اشاره به وضعیت رکود ناشی از گسترش ویروس کرونا نوشت: «صنعت گاز طبیعی؛ قربانی اصلی

نمودار ۴- نمودار قیمت گاز طبیعی هنری هاب با شیوع (14)

با توجه به روند کاهشی قیمت گاز طبیعی هنری هاب در نمودار ۴ این نتیجه گرفته می شود که با شروع سال ۲۰۲۰ میلادی و شیوع ویروس کرونا، قیمت این گاز طبیعی به دلیل کاهش چشمگیر فعالیت صنایع مختلف در سراسر جهان و پر شدن

۱- یکای بریتانیایی انرژی برابر با ۱۰۵۵ ژول انرژی MMBtu
۲- میلیارد فوت مکعب در روز (Billion Cubic Feet per Day)

شروع جنگ نفتی عربستان در ماه مارس به کاهش بیشتر قیمت‌ها دامن زد و همچنین اختلال در تولید و پیامدهای اقتصادی شیوع کرونا از یک سو و افت قیمت نفت از سوی دیگر، ریزش بازارهای سهام در آمریکا و دیگر نقاط جهان را به دنبال داشت. نگرانی‌ها از این بازار تا جایی پیش رفت که ماه گذشته قیمت معاملات آتی نفت برای تحویل در ماه می ۲۰۲۰ منفی شد. در حقیقت، تلاش برای بستن قراردادهای ماه می از یک سو و نبود خریداری که نفت فیزیکی بخواهد از سوی دیگر، موجب انباشت نفت در انبارهای آمریکا و سایر کشورها شد. در آمریکا و دیگر کشورهای غربی و برخی کشورهای آسیایی، بانک‌های مرکزی برای جلوگیری از سقوط بازارهای مالی اقدام به تزریق نقدینگی کردند. در این میان اما سقوط نفت و جنگ نفتی بازارهای سهام در کشورهای نفتی خاورمیانه را بیشتر متاثر کرد. (18)

قیمت نفت خام برنت و وست تگزاس در سال ۲۰۲۱ میلادی

قیمت نفت خام برنت در ماه فوریه سال ۲۰۲۱ میلادی به ۶۰٫۱۵ دلار رسید که نسبت به اوایل دوره شیوع کرونا روند نسبتاً صعودی داشته و تقریباً دو برابر شده است. دلیل این روند صعودی، پیدایش واکسن‌های متفاوت برای ویروس کرونا و گسترش آنها در برخی کشورها و کاهش مبتلایان به این ویروس و در نتیجه شروع آهسته روند برگشت سفرها و رفت و آمد مصرف کنندگان به حالت عادی می باشد.

قیمت نفت وست تگزاس اینترمدیت نیز در ماه فوریه سال ۲۰۲۱ میلادی به ۵۷٫۵۷ دلار رسید که برای قیمت این نوع نفت خام، پیشرفت چشمگیری محسوب می شود زیرا همان طور که گفته شد، قیمت این نفت در دوره کوتاهی منفی شد و متحمل ضرر ۱۰۰٪ شد.

قیمت گاز طبیعی و بنزین در سال ۲۰۲۱ میلادی

قیمت گاز طبیعی در ماه فوریه سال ۲۰۲۱ میلادی به ۲٫۹۲۵ دلار رسید که تقریباً روند یکنواختی نسبت به اوایل شیوع کرونا داشته و شیوع ویروس کرونا تاثیر زیادی بر قیمت گاز طبیعی

انبارهای نفتی کاهش نسبتاً زیادی را نسبت به سال ۲۰۱۹ میلادی تجربه کرد. اما با گذشت زمان و شکل‌گیری دوباره کسب و کارهای مختلف قیمت گاز طبیعی هنری هاب از ماه جولای ۲۰۲۰ روند افزایشی به خود گرفت.

ارزش نفت در سال ۲۰۲۰ میلادی و تاثیرات کرونا بر آن

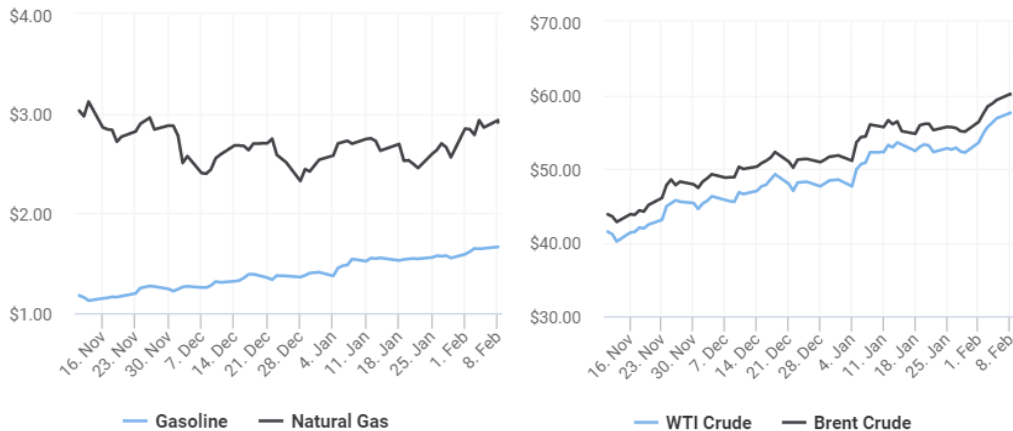
در ۲۰ آوریل ۲۰۲۰ قیمت نفت وست تگزاس اینترمدیت که شاخصی برای بررسی وضعیت بازار نفت ایالات متحده هم محسوب می‌شود در بازار جهانی ابتدا بیش از ۲۰ درصد سقوط کرد و به زیر ۱۵ دلار در هر بشکه رسید و سپس، چند ساعت بعد به منفی ۳۷٫۶۳ دلار در بشکه رسید. دلیل سقوط قیمت نفت خام «وست تگزاس اینترمدیت» از ۱۸ دلار به منفی ۳۵ دلار این است که شرکت‌های آمریکایی دیگر جایی برای انبار کردن نفت خود ندارند. (15)

طبق گزارش ارائه شده توسط آژانس بین‌المللی انرژی شیوع ویروس کرونا از چندین کانال بر رشد اقتصادی چین و تقاضای نفت تأثیر گذاشته است. مهمترین این کانال‌ها کاهش حمل و نقل هوایی و زمینی در چین بوده که تقاضا برای سوخت جت، بنزین و گازوئیل را کاهش داده است به طوری که ترافیک هوایی بین‌المللی در این کشور ۷۰ درصد و ترافیک هوایی داخلی ۲۰ درصد افت داشته است. دومین کانال تأثیرگذاری شیوع بیماری کرونا کاهش حجم فعالیت‌های اقتصادی است. مصرف، سهم ۵۳ درصدی را در تولید ناخالص چین دارد و ۱۰ درصد کاهش در آن رشد اقتصادی چین را به میزان ۱/۱ واحد درصد کاهش خواهد داد. (16)

هرگونه کاهش تولید اجباری شامل کاهش عرضه حدود روزانه ۱۰ میلیون بشکه‌ای سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) و متحدانش، موسوم به اوپک پلاس، به سرعت قابل احیا نیست، به این معنا که بازار جهانی نفت ممکن است تا ماه ژوئن با کمبود روبه‌رو شود، اما احتمالاً قیمت‌ها تا اواسط سال ۲۰۲۱، هنگامی که احتمال محدود شدن دوباره بازار وجود دارد، به آرامی بهبود می‌یابد. (17)

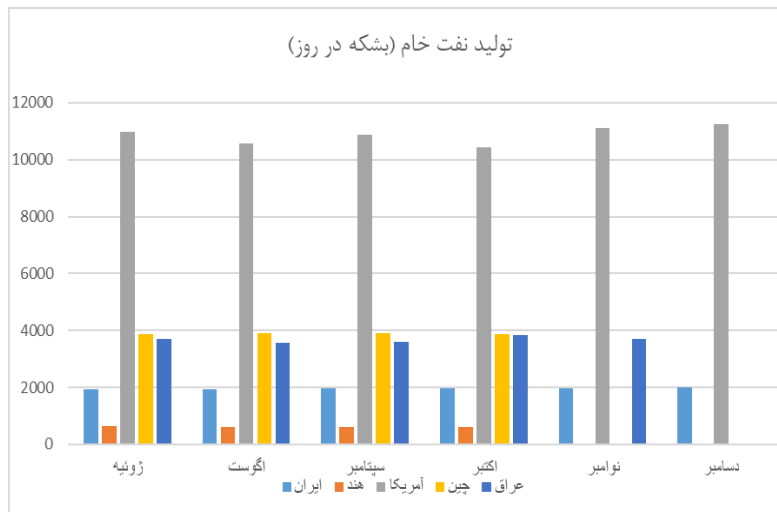
مقایسه قیمت این دو سوخت در ماه های پایانی سال ۲۰۲۰ میلادی و ماه های آغازین سال ۲۰۲۱ میلادی می پردازد.

نداشته است. قیمت بنزین در ماه فوریه سال ۲۰۲۱ میلادی نیز به ۱,۶۶۸ رسید که روند نزولی نسبت به اوایل دوران شیوع کرونا داشته و قیمت آن کاهش یافته است. نمودار زیر به بررسی و

نمودار ۵۶- مقایسه ارزش گاز طبیعی و بنزین در اوایل سال ۲۰۲۱ میلادی (راست) و مقایسه ارزش نفت برنت و وست تگزاس در اوایل سال ۲۰۲۱ میلادی (چپ) (19)

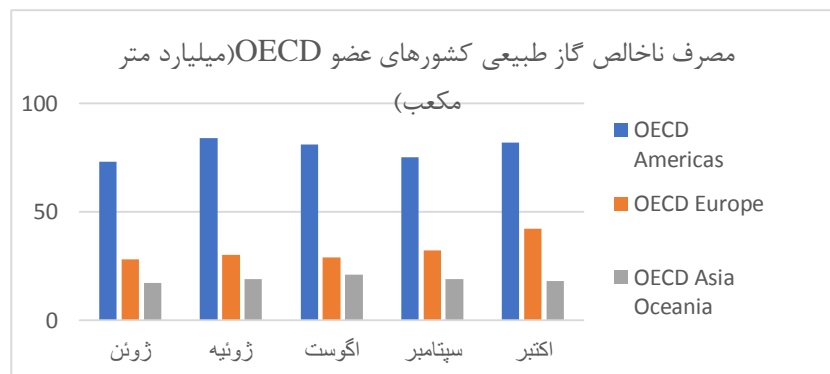
وضعیت عرضه و تقاضای نفت و گاز در شرایط شیوع کرونا در برخی کشورها

نمودار ۷- تولید نفت خام برخی کشورها در شش ماه دوم سال ۲۰۲۰ (20)

تقریباً با یکدیگر برابر و بیشتر از تولید کشورهای ایران و هند است.

با بررسی این آمار می توان به این نتیجه رسید که تولیدات نفت خام آمریکا با اختلاف زیادی بیشتر از کشورهای ایران، چین، هند و عراق است و همچنین تولید نفت خام کشورهای چین و عراق

نمودار ۸- مصرف ناخالص گاز طبیعی کشورهای عضو OECD در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ (21)

بر اساس پیش بینی سناریوی پایه مدل جهانی انرژی اوپک، در بلندمدت تقاضای جهانی نفت با ۲۱ میلیون بشکه در روز افزایش نسبت به سال ۲۰۰۹ به بیش از ۱۰۵/۵ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۳۰ خواهد رسید. این رقم نشان دهنده نرخ رشد ۰/۹ درصدی تقاضا یا افزایش یک میلیون بشکه در روز طی دوره (۲۰۰۹-۲۰۳۰) خواهد بود. (22-23)

آمار منتشر شده توسط آژانس بین المللی انرژی های تجدیدپذیر حاکی از این است که مصرف گاز در کشورهای قاره آمریکا بسیار بیشتر از مصرف گاز طبیعی در کشورهای اروپایی و آسیایی است و از طرفی مصرف گاز در کشورهای قاره اروپا تقریباً دو برابر کشورهای آسیایی است.

چشم انداز تقاضای نفت

پیش بینی اوپک از تقاضای نفت جهان :

جدول ۱- چشم انداز بلندمدت تقاضای نفت بر اساس پیشبینی اوپک (بر اساس میلیون بشکه در روز) (16,23)

۲۰۳۰	۲۰۲۵	۲۰۲۰	۲۰۱۵	
۲۲/۸	۲۳/۲	۲۳/۶	۲۳/۸	آمریکای شمالی
۱۳/۲	۱۳/۵	۱۳/۷	۱۳/۹	اروپای غربی
۴۳/۱	۴۴	۴۴/۷	۴۵/۳	OECD ^۱
۶/۳	۶	۵/۷	۵/۳	آمریکای لاتین
۵/۲	۴/۷	۴/۳	۳/۹	آفریقا و خاورمیانه
۸/۳	۷	۵/۹	۴/۹	آسیای جنوبی
۹	۸/۲	۷/۴	۶/۷	آسیای غربی
۱۶/۷	۱۵	۱۳/۱	۱۰/۹	چین
۱۱/۴	۱۰/۶	۹/۸	۹	اوپک
۵۶/۸	۵۱/۵	۴۶/۳	۴۰/۸	کشورهای در حال توسعه
۳/۴	۳/۳	۳/۳	۳/۱	روسیه
۱/۲	۲	۱/۹	۱/۸	اقتصاد در حال گذار
۱۰۵/۵	۱۰۰/۹	۹۶/۲	۹۱	جهان

۱- سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (Organization for Economic Co-operation and Development)

این سازمان از روش برآورد تقاضا برای نفت خام اوپک استفاده میکند. در این روش ابتدا تقاضای جهانی نفت خام برای آینده برآورد میشود و سپس میزان عرضه منابع هیدروکربوری غیر اوپک از آن کسر میگردد. طبق نتایج سناریو پایه، گرچه طی دوره مورد بررسی تقاضا برای نفت خام اوپک افزایش خواهد یافت، اما مقدار آن تا سال ۲۰۳۰ همچنان کمتر از ۳۹ میلیون بشکه در روز خواهد بود. با این میزان تولید سهم اوپک تا سال ۲۰۳۰ در بازار جهانی نفت کمتر از ۳۷ درصد خواهد شد. (23)

این در حالی است که تقاضای کشورهای OECD در میان مدت روند کاهشی داشته و نسبت به میزان افزایش تقاضای نفت کشورهای دارای اقتصاد در حال گذار ناچیز است. در واقع، افزایش در تقاضای جهانی نفت خام ناشی از رشد تقاضای نفت کشورهای در حال توسعه میباشد. به گونه ای که حدود ۷۵ درصد از خالص افزایش تقاضای نفت تا سال ۲۰۳۰، مربوط به کشورهای در حال توسعه آسیایی خواهد بود. (24)

چشم انداز عرضه نفت:

لازم به ذکر است که مدل جهانی انرژی اوپک، برای محاسبه تولید

جدول ۲- چشم انداز بلندمدت عرضه نفت بر اساس پیشبینی اوپک (بر اساس میلیون بشکه در روز) (16,23)

۲۰۳۰	۲۰۲۵	۲۰۲۰	۲۰۱۵	
۱۳/۹	۱۳	۱۲/۳	۱۱/۹	آمریکا و کانادا
۲	۲/۲	۲/۴	۲/۶	مکزیک
۳/۶	۳/۷	۳/۸	۴	اروپای غربی
۲۰/۲	۱۹/۵	۱۹/۲	۱۹/۲	OECD
۶/۹	۶/۹	۶/۵	۵/۶	آمریکای لاتین
۳/۹	۴/۱	۴/۳	۴/۴	آفریقا و خاورمیانه
۳/۷	۳/۹	۴/۱	۳/۹	آسیا
۴/۳	۴/۱	۴/۱	۴/۱	چین
۱۰/۷	۷/۱۰	۱۰/۷	۱۰/۴	روسیه
۵	۴/۶	۴/۳	۳/۹	سایر اقتصادهای در حال گذار
۵۷/۵	۹۶/۶	۵۵/۷	۵۳/۹	غیر اوپک
۳۸/۷	۳۶	۳۳/۲	۳۰/۸	نفت خام اوپک
۱۰۵/۷	۱۰۱/۲	۹۶/۴	۹۱/۲	جهان

این میان سهم اوپک از تولید در سال ۲۰۳۵، ۴۷ میلیون بشکه در روز (۴۲/۵ درصد) و سهم غیر اوپک ۶۳ میلیون بشکه در روز (۵۷/۵ درصد) می باشد. (23,25)

پیش بینی اداره اطلاعات انرژی آمریکا از عرضه ی نفت جهان:
بر اساس سناریو مرجع تولید سوخت های فسیلی پیشبینی میشود که طی این دوره، عرضه ۳۱ درصد رشد داشته باشد. در

جدول ۳- تولید نفت خام کشورهای عضو اوپک در ژانویه ۲۰۱۹ (میلیون بشکه در روز) (22,26)

الجزایر	آنگولا	کونگو	اکوادور	گینه استوایی	کاین	ج.ا.ایران	عراق	کویت	لیبی	نیجریه	عربستان سعودی	امارات متحده عربی	ونزوئلا	جمع
۱/۰۱۲	۱/۳۷۴	۰/۲۹۳	۰/۵۳۷	۰/۱۲۴	۰/۱۹۶	۲/۰۸۶	۴/۵۰۱	۲/۶۶۵	۰/۷۹۶	۱/۷۷۶	۹/۷۳۳	۳/۳۰۴	۰/۷۳۳	۲۸/۸۵۶
تغییرات نسبت به ماه گذشته:														
-۵	-۳۴	-۳۵	-۳	۳	-۲۴	-۹	-۶۸	-۴۴	-۳۴۴	۲۵	۵۷	-۲۹	۱	-۵۰۶

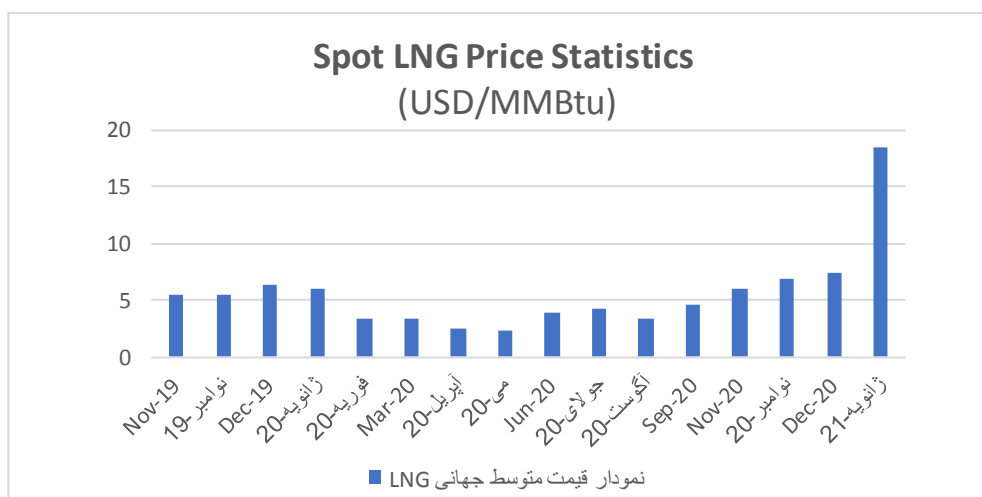
جدول ۴- عرضه و تقاضای جهانی نفت در سال های ۲۰۲۰ - ۲۰۱۸ (میلیون بشکه در روز) (22,26)

سال	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸
تقاضا	۱۰۰/۷۳	۹۹/۷۴	۹۸/۸۴
عرضه غیر اوپک	۶۶/۶۰	۶۴/۳۶	۶۲/۴۷
NGLs اوپک و نفت های غیر مرسوم	۴/۸۳	۴/۸۰	۴/۷۶
تقاضا برای نفت اوپک	۲۹/۳۰	۳۰/۵۹	۳۱/۶۰

عرضه و تقاضای گاز

بازارهای جهانی LNG محدودیت عرضه را در تأسیسات تولید LNG، تنها راه برای کمک به برقراری تقاضا و عرضه نشان می دهد. زیرا قیمت گاز طبیعی در کمترین نرخ رکورد قرار دارد و حمایت کمتر از تقاضا به علت عدم کنترل وپروس همه گیر

کووید-۱۹ مشاهده می گردد. در حال حاضر قیمت ها به پایین تر از ۲/۳ \$/MMBtu کاهش یافته و روند نزولی بر آن حاکم است. بدون هیچ امیدی برای بهبود، قیمت LNG به ۴/۲۰ \$/MMBtu رسیده است، زیرا قیمت های نفتی نتوانستند به کاهش تولید اوپک و مسکو پاسخ دهند. (27)

نمودار ۹- تغییرات قیمت گاز LNG با شیوع کرونا (28)

در حالی که تقاضای جهانی نفت به دلیل بیشترین کاهش آن از زمانی که نفت خام به یک کالای قابل معامله تبدیل شده است، در انتظار است، تقاضای LNG با وجود تعطیلی هنوز در سال ۲۰۲۰ رشد می کند. در حقیقت، رشد LNG ایالات متحده باعث رشد جهانی بازار LNG در سال ۲۰۲۰ خواهد شد. (27)

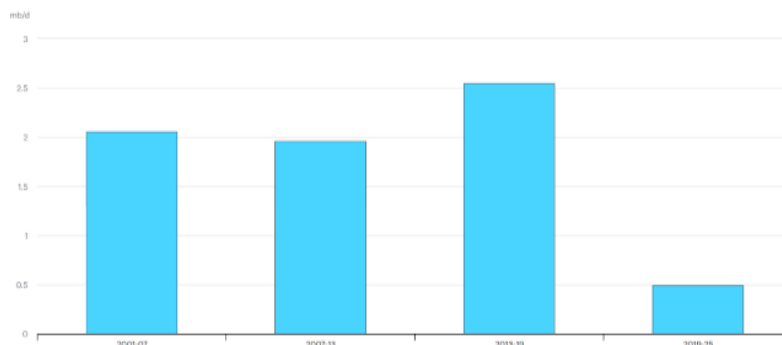
با توجه به نمودار ۹ از اوایل سال ۲۰۲۰ که اپیدمی کرونا در سراسر جهان رخ داد قیمت گاز LNG نسبت به سال ۲۰۱۹ افت تقریباً ۵۰ درصدی را تجربه کرده بود ولی با گذشت زمان و راه اندازی دوباره صنایع، قیمت جهانی LNG افزایش پیدا کرد و با شروع سال جدید میلادی (ژانویه ۲۰۲۱) قیمت متوسط جهانی LNG به بیشتر از ۱۸ (USD/MMBtu) رسید.

Global oil demand growth, 2011-2025

نمودار ۱۰- چشم انداز ۱۵ ساله تقاضای نفت در جهان (۲۰۱۱ - ۲۰۲۵) (16)

Gasoline demand growth, 2001-2025

نمودار ۱۱- چشم انداز ۲۵ ساله تقاضای گاز در جهان (۲۰۰۱ - ۲۰۲۵) (16)

مخازن نفت را به حدی سریع اشغال کرده که بهای معاملات نفت آمریکا برای نخستین بار در تاریخ منفی شد. گروه اوراسیا انتظار دارد مصرف تحت تاثیر شیوع ویروس کرونا و همچنین افزایش هزینه انرژی پاک از سوی برخی از اقتصادهای بزرگ جهان، تا

تغییرات بلند مدت در تقاضا برای نفت

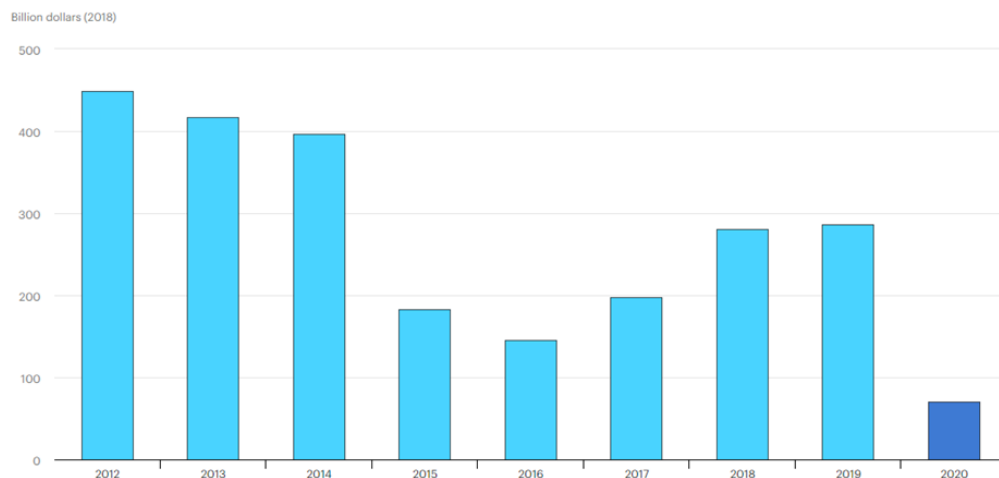
تدابیر بکار گرفته شده از سوی دولت‌ها برای نگر داشتن مردم در خانه که با هدف مهار شیوع ویروس کرونا انجام شده، بیش از ۳۰ درصد از تقاضای جهانی برای نفت کاسته است. نفت مازاد، نیاز

کننده نفت جهان تبدیل کرد. تحول سوم را می‌توان به شیوع بیماری کرونا مربوط دانست. کرونا نه تنها باعث رکود اقتصادی شدید در جهان گشت و از میزان تقاضای جهانی برای انرژی کاست، بلکه راه را برای غربال کردن تولیدکنندگان نفت در جهان هموار کرد. (30)

بازارهای جهانی نفت و گاز با وضعیت بی سابقه ای روبرو هستند، تقاضا به دلیل شیوع ویروس کرونا در حال فروپاشی است در حالی که عرضه، بیش از حد و به طور قابل توجهی در حال افزایش است. در برخی کشورها، تولید و صادرات گسترده نفت و گاز درآمد مالی لازم برای تأمین بودجه ملی آنها را فراهم می‌کند. همچنین به احتمال زیاد کسری های مالی افزایش یافته، کاهش درآمدهای صادرات کشورها بر تراز تجاری کلی آنها تأثیر خواهد گذاشت و منجر به فشار و روند نزولی ارزهای آنها خواهد شد. (16)

چند سال دیگر بهبود پیدا نکند. بر اساس گزارش بلومبرگ، با توجه به این که جهان با بهبود و بازگشت به وضعیت عادی ماهها فاصله دارد، هنوز زود است بگوییم دنیای پسا کرونا چه شکلی خواهد بود. (29)

تاثیر کووید-۱۹ بر واردات و صادرات نفت و گاز در برخی کشورها
از سال ۱۹۶۰، زمان شکل‌گیری سازمان کشورهای صادر کننده نفت (اوپک) تا به امروز، بازار نفت شاهد دست کم سه تحول بنیادین بوده است. تحول نخست به سال‌های دهه ۷۰ قرن بیست بازمی‌گردد. بالا گرفتن تنش در خاورمیانه و بهره‌گرفتن کشورهای عضو اوپک از نفت همچون حربه‌ای اقتصادی باعث افزایش یک باره بهای نفت خام شد. تحول دوم در بازارهای انرژی را شاید بتوان مرتبط با استفاده از نفت شیل آمریکا دانست. آمریکا بزرگ‌ترین ذخایر نفت شیل در جهان را در اختیار دارد. تنها در ایالت کلرادو ذخایر نفت شیل حدود سه تریلیون تن پیش بینی می‌شود. بهره‌برداری از این نفت، آمریکا را به بزرگترین تولید

نمودار ۱۲- درآمد خالص حاصل از تولید نفت در کشورهای تولیدکننده و صادرکننده نفت (16)

(اوپک) به شدت کاهش خواهد یافت. این افت قیمت تهدیدی برای تولیدکنندگان نفت مانند ایران و فرصتی برای کشورهای مصرف‌کننده انرژی مانند چین است که انرژی ذخیره می‌کند و برای احیای اقتصاد خود به نفت و گاز نیاز دارد. (16)

اوپک و کشورهای هم‌پیمان آن، یکشنبه ۱۲ آوریل، اعلام کردند که تولید روزانه نفت خود را ده میلیون بشکه کاهش می‌دهند. کاهش صادرات نفت در شرایطی که قیمت نفت در بازارهای جهانی به پائین‌ترین حد خود در ده سال گذشته رسیده است، به این مفهوم است که درآمدهای ارزی کشورهای صادرکننده نفت

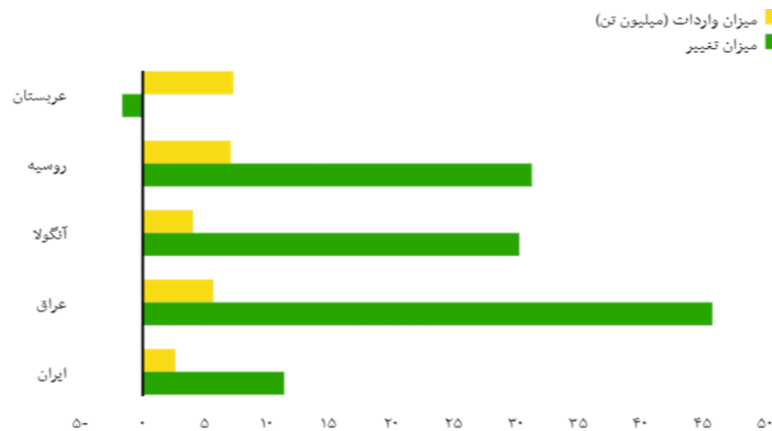
تأثیرات شیوع کرونا بر وضعیت واردات و صادرات نفت و گاز برخی

کشورها

چین

اژانس بین‌المللی انرژی اعلام کرد که انتظار دارد تقاضای جهانی نفت خام در سه ماهه اول سال جاری برای اولین بار در بیش از

۱۰ سال، عمدتاً به علت تقاضای چین منعقد شود. آمار گمرک چین نشان می‌دهد که واردات نفت چین در ماه مارس با نزدیک به ۱۰ میلیون بشکه در روز در مقایسه با همین ماه در سال گذشته مجموعاً ۴/۵ درصد افزایش داشته است. (31)

نمودار ۱۳-نمودار میزان تغییرات واردات نفت کشور چین (32)

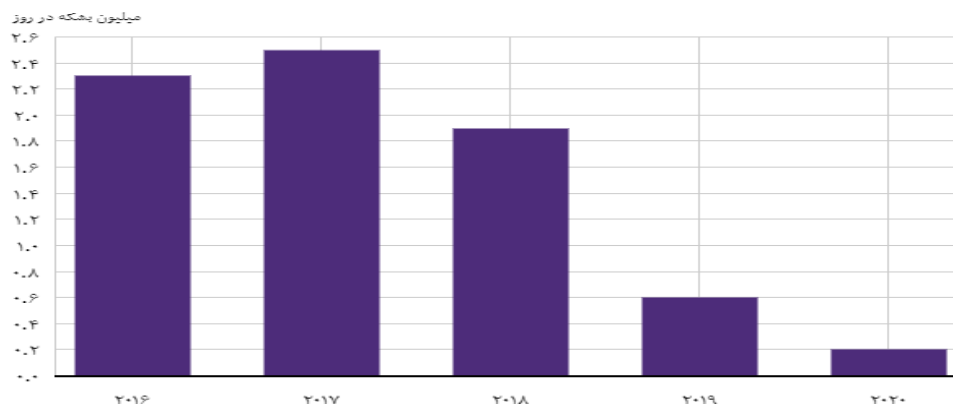
شیوع کرونا تأثیر عمده ای بر تقاضای جهانی گاز خواهد داشت. (35)

ایران

ایران پیش از شیوع ویروس کرونا جز فروش نفت در بازار خاکستری، فروش عمده دیگری نداشت؛ هر چند ایران از کشورهای ثالث هم برای فروش نفت استفاده می‌کند تا با دور زدن تحریم، بتواند بخشی از سهم خویش را در بازار حفظ کند. با تداوم مشکلات بین ایران و آمریکا، نباید انتظار داشت که آن تنش‌ها به‌زودی حل شود و ایران بتواند به صورت رسمی به بازار انرژی بازگردد. از سال ۲۰۱۸ میلادی تاکنون صادرات نفت ایران ۹۰ درصد افت کرده در شرایط ویژه فعلی، ایران باید برای فروش نفت خود تخفیف بیشتری هم بدهد و این درآمد نفت ایران را پایین‌تر هم خواهد آورد. (36)

چین در سال ۲۰۱۶ با پیشی گرفتن از ایالات متحده به بزرگترین واردکننده نفت خام در جهان تبدیل شده و باعث شده هرگونه تغییر در مصرف داخلی تأثیر زیادی در بازار جهانی انرژی داشته باشد. چین روزانه حدود ۱۴ میلیون بشکه مصرف می‌کند که قابل مقایسه با مجموع مصرف ژاپن، فرانسه، آلمان، ایتالیا، اسپانیا، انگلستان و کره جنوبی است. کشورهای عربی منطقه نیز نسبت به وضعیت اقتصادی چین آسیب‌پذیر هستند. صادرات نفت عربستان سعودی به چین در دو سال اخیر افزایش ۱۰۰ درصدی داشته است. قبل از شیوع ویروس کرونا، واردات نفت چین از عربستان سعودی بین ۱/۸ تا ۲ میلیون بشکه در روز بوده که ۵۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یافته است. (33-34)

چین ۶۰ میلیون تن گاز «LNG» در سال ۲۰۱۹ وارد کرد و مقام دومین کشور بزرگ واردکننده این گاز در جهان را پس از ژاپن در اختیار داشت. کاهش سرعت تقاضای این کشور پس از

نمودار ۱۴-متوسط صادرات روزانه نفت و گاز ایران (۲۰۱۶-۲۰۲۰) (۲۵)

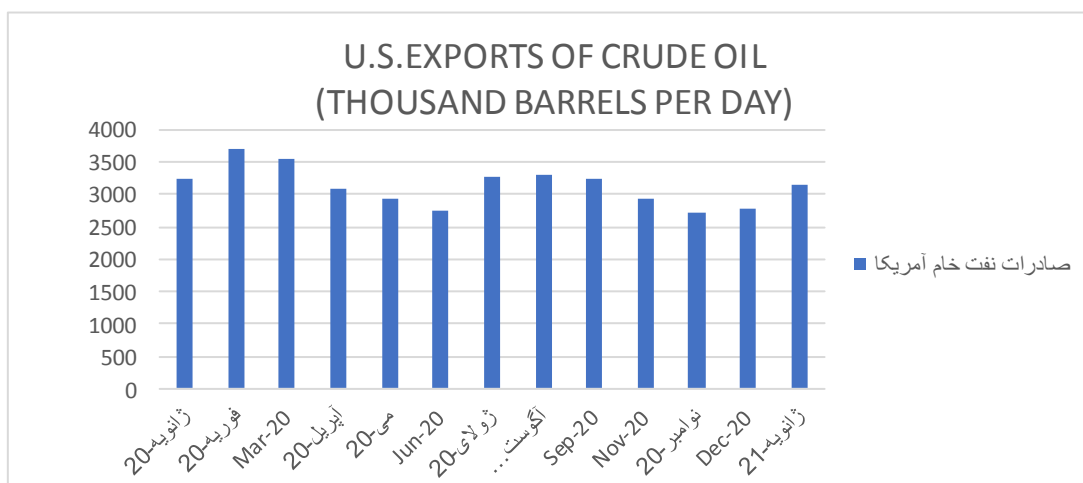
بازار انرژی بود. (۱۰)

آمریکا

در حال حاضر آمریکا بزرگترین تولیدکننده نفت و گاز طبیعی در جهان و یکی از بزرگترین کشورهای تجاری است. با این وجود صادرات نفت آمریکا تا قبل از سال ۲۰۱۵ طبق قانون ممنوعیت صادرات نفت خام ۱۹۷۵ با محدودیت هایی مواجه بود که از سال ۲۰۱۵ با لغو ممنوعیت صادرات نفت خام، ایالات متحده به یکی از تأمین کنندگان مهم جهانی نفت تبدیل شده است. آمریکا تا قبل از شیوع ویروس کرونا روزانه بیش از ۴ میلیون بشکه نفت صادر می کرد. (۳۷-۳۸)

اوپک نیز در جدیدترین گزارش ماهیانه خود به نقل از منابع ثانویه اعلام کرد، تولید نفت ایران در ماه آوریل ۲۰۲۰ با کاهش ۵۳ هزار بشکه در روز نسبت به ماه قبل از آن مواجه شده و به ۱/۹۶۹ میلیون بشکه در روز رسیده است. نخستین بار طی سال های اخیر است که بر اساس گزارش اوپک تولید ماهانه نفت ایران به کمتر از ۲ میلیون بشکه در روز می رسد. (۵)

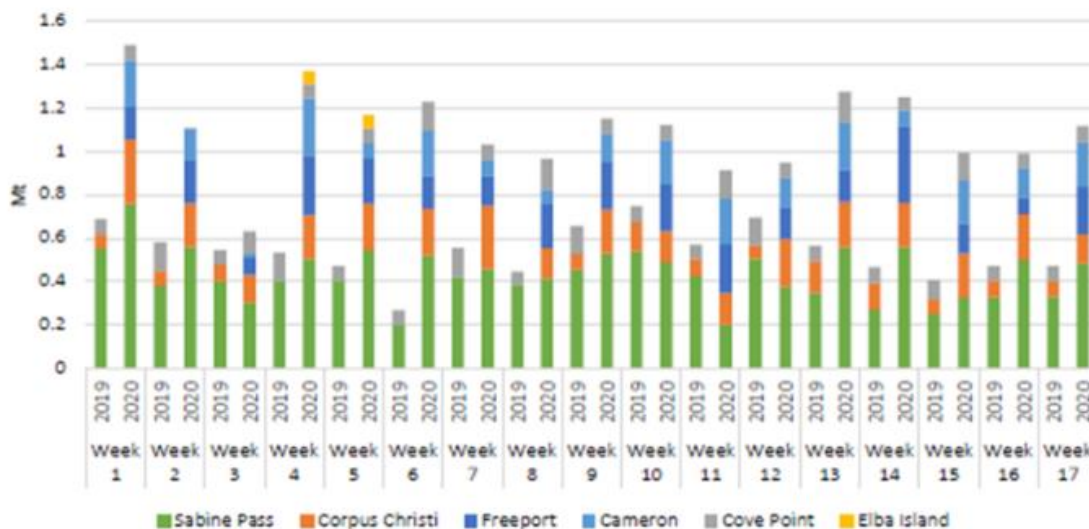
ایران دومین ذخایر گاز طبیعی جهان را داراست و مقصد عمده صادرات گاز این کشور، ترکیه و عراق است. اگر تدبیری برای صنعت انرژی و سیاست خارجی ایران اندیشیده نشود، باید شاهد از دست رفتن بازارهای منطقه ای و جهانی و کاهش تاثیر ایران در

نمودار ۱۵-نمودار صادرات نفت آمریکا (ژانویه ۲۰۲۰-ژانویه ۲۰۲۱) (۳۹)

و علیرغم شیوع کووید-۱۹، که تقاضای جهانی گاز LNG را کاهش داده است، صادرات این گاز در ایالات متحده در سال ۲۰۲۰ تاکنون انعطاف پذیر بوده است. همانطور که در نمودار نشان داده شده است، صادرات این گاز ایالات متحده در سال ۲۰۲۰ نسبت به سال ۲۰۱۹ به میزان قابل توجهی افزایش یافته است و صادرات آن با ۴۳ درصد رشد به ۱۶ میلیون تن افزایش یافته است. (40)

با توجه به نمودار ۱۵ و آمار صادرات نفت خام آمریکا در سال ۲۰۲۰، علی‌رغم شیوع ویروس کرونا صادرات نفت خام آمریکا نسبت به سال ۲۰۱۹ میلادی روند کاهشی نداشته است و با شروع سال جدید میلادی (۲۰۲۱) و تولید واکسن فایزر و افزایش فعالیتهای اقتصادی نیاز نفت خام نسبت به ماه‌های آخر سال ۲۰۲۰ میلادی افزایش پیدا کرده است. آمریکا همچنین بزرگترین صادرکننده گاز طبیعی در جهان است

نمودار ۱۶- صادرات هفتگی (LNG) آمریکا در سال ۲۰۲۰ میلادی (41)

طولانی مدت را تجربه می‌کند. آلوارو اورتیز، یک اقتصاددان ارشد تحقیقاتی آژانس آنادالو درباره بخش انرژی تجدید پذیر گفت: «تأثیر شیوع کرونا در طولانی مدت قابل مشاهده خواهد بود، زیرا پروژه‌های تجدیدپذیر برای سرمایه‌گذاری‌های طولانی مدت طراحی شده‌اند. چین یکی از برجسته‌ترین کشورهای انرژی تجدید پذیر در جهان است و بر اساس داده‌های آژانس بین‌المللی انرژی، چین ۴۰ درصد از ظرفیت انرژی تجدید پذیر جهانی را در طی سالهای ۲۰۱۹-۲۰۲۴ می‌دهد که در طی آن انتظار می‌رود جهان ۱/۲ گیگاوات ظرفیت انرژی تجدید پذیر اضافه را از چین دریافت کند.»

همانطور که شرکت‌ها اجازه دارند در رویدادهای غیرمنتظره مثل اعتصاب‌ها و بلایای طبیعی، قراردادهای خود را معلق کنند. برخی از محموله‌های گاز LNG ایالات متحده به دلیل غیرقابل پیشبینی بودن این ویروس توسط شرکت‌های متقاضی این گاز در سطح جهانی فسخ شدند و با این وجود، چشم انداز صادرات این گاز در ایالات متحده در چند ماه آینده کم‌رنگ به نظر می‌رسد. (41)

تأثیر کرونا در بخش انرژی تجدیدپذیر

اقتصاددان ارشد بی‌بی‌وی آ به خبرنگار آژانس آنادالو گفت: تأثیر شیوع کرونا در بازار نفت با بازپرداخت قیمت کم، کوتاه مدت و موقت است و این در حالی است که بخش تجدیدپذیر روند مثبت

راهکار های ملی

۱. باتوجه به پتانسیل ایران در زمینه بهره مندی از انرژی های تجدیدپذیر، می توان از طریق کمک^۱(ODA)، با روش های مختلف به سمت سیاستهای صنعتی متنوع و انرژی های پاک حرکت کرد و با این کار می توان وابستگی اقتصادی ایران به سوخت های فسیلی را کاهش داد.
۲. الزام آور بودن استفاده از تکنولوژی های تجدید پذیر در نهاد ها، موسسات بزرگ و ساختمانهای تجاری
۳. فرهنگسازی جامعه از کوچکترین بخش مانند مدارس و مراکز آموزشی در زمینه مدیریت مصرف انرژی و استفاده از انرژی های تجدید پذیر
۴. ایجاد حمل و نقل و فعالیت های مختلف ترابری غیروابسته به سوخت های فسیلی
۵. ایجاد دسترسی آسان برای بهره مندی از منابع و تکنولوژی های انرژی های تجدید پذیر

نتیجه گیری

دکتر فاتح بیرویل مدیر اجرایی آژانس بین المللی انرژی گفت: «بحران ویروس کرونا در طیف گسترده ای از بازارهای انرژی - از جمله زغال سنگ، گاز و منابع تجدید پذیر - تأثیر دارد اما تأثیر آن در بازارهای نفت بسیار جدی است، زیرا این امر مانع از حرکت مردم و کالاها می شود و ضربه سنگینی به تقاضای سوخت حمل و نقل وارد می کند.» وی گفت: «این موضوع به ویژه در چین، بزرگترین مصرف کننده انرژی در جهان، که بیش از ۸۰٪ رشد تقاضای جهانی نفت در سال گذشته را شامل می شود، صادق است.» چشم انداز کوتاه مدت بازار نفت در نهایت به این امر بستگی دارد که دولت ها با چه سرعتی حرکت می کنند تا بتوانند شیوع این ویروس را مهار کنند، تلاشهای آنها چقدر موفق بوده و چه تأثیرات اساسی در بحران بهداشت جهانی بر فعالیت اقتصادی دارد؟

وی در ادامه توضیح داد: «قیمت های نسبی پروژه های انرژی تجدید پذیر همچنان رو به کاهش خواهد بود و متأسفانه دنیا هیچ برنامه ای برای مقابله با تغییرات آب و هوایی ندارد. فکر نمی کنم شیوع این بیماری در روند مثبت این انرژی تأثیر قابل توجهی داشته باشد. با این حال، در مورد تأثیرات قطعی کرونا این اطمینان وجود دارد که گسترش آن کند شده است.» (42)

مهم ترین راهکار ها

همانطور که در بخش های قبلی مشاهده شد، در بحران کنونی شیوع ویروس کرونا اقتصاد کشورهای صادر کننده نفت و گاز به ویژه به دلیل وابستگی زیاد به درآمد منابع فسیلی، در خطر بزرگی قرار گرفته اند و تعدادی از کشورهای صادرکننده نفت و گاز با سطح بدهی بالا، قبل از شیوع ویروس کرونا وارد بحران شدند. در ادامه راهکار هایی در دو بخش ملی و بین المللی برای کاهش تأثیر اقتصادی شیوع این ویروس ذکر خواهد شد.

راهکار های بین المللی

۱. در قدم اول در این شرایط می توان وابستگی اقتصاد کشور را از نفت جدا کرده و به سمت انرژی های پاک و پایدار برد که این موضوع می تواند منجر به کاهش آلودگی های زیست محیطی و کاهش انتشار گازهای گلخانه ای در سطح جهانی شود.
۲. صندوق بین المللی پول راه حل عبور اقتصاد از بحران کرونا را افزایش سرمایه گذاری عمومی در پروژه های زیرساختی معرفی کرده و پیشنهاد می دهد دولت ها با استقراض های کم هزینه، منابع این سرمایه گذاری ها را فراهم کنند. در واقع، افزایش بدهی دولت برای افزایش سرمایه گذاری عمومی، توصیه صندوق برای بهبود رشد اقتصادی، اشتغال زایی و تحریک بخش خصوصی است.
۳. کاهش قیمت سوخت های فسیلی برای جذب مصرف کنندگان
۴. تبلیغات موثر توسط نهاد ها و بخش های مسئول جامعه برای جذب مصرف کننده
۵. استراتژی نوآوری در مدل کسب و کارها و ایجاد کسب و کار غیروابسته به سوخت های فسیلی

۱- کمک رسمی توسعه (Official Development Assistance)

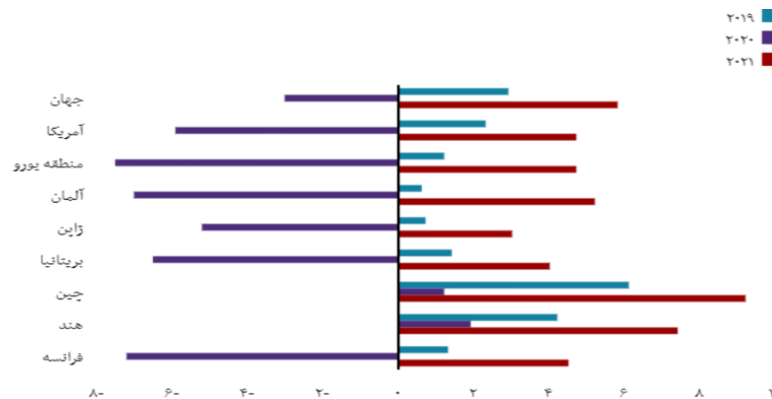
پیدا می کنند. (16)

مشکلی که گروه های اصلی حمل و نقل هوایی با آن روبرو هستند این است که آیا آنها باید هواپیماها را روی زمین بگذارند یا آنها را به بازارهای دیگر اعزام کنند. این تصمیم بسیار دشوار است، زیرا شرکت ها مجبور به پرداخت اجاره هواپیما می شوند، اما استفاده مجدد از آنها وقتی بازارهای دیگر خیلی پویا نباشد نیز، مضر است. با این حال، این همه گیری تنها تأثیرات منفی ندارد بلکه یکی از تأثیرات مثبت آن در صنعت حمل و نقل هوایی نیز مشهود است، به این صورت که با کاهش تقاضا جهانی برای نفت و در پی آن کاهش قیمت این سوخت، شرکت های هواپیمایی نفت ارزان تری می خرند. به طور کلی، ویروس کرونا در کوتاه مدت به شدت در سفر هوایی و هزینه های هواپیمایی و صنعت حمل و نقل هوایی تأثیر می گذارد و تأثیر قابل توجهی در تولید صنعت نفت جهان خواهد داشت اما هنوز خیلی زود است که بگوییم تأثیر ویروس کرونا چقدر خواهد بود، زیرا اخبار در مورد ویروس همچنان در حال تکامل است و شیوع ویروس در سرتاسر جهان در حال حرکت است. (43)

صندوق بین المللی پول اخیرا اعلام کرده است: نرخ رشد اقتصادی جهان در سال جاری میلادی (۲۰۲۰) به دلیل شیوع گسترده کرونا و توقف بسیاری از فعالیتهای اقتصادی، ۳ درصد کاهش یافت و برای سال ۲۰۲۱ نیز رشد اقتصادی بهتری را پیش بینی کرد. (44)

تأثیر ویروس کرونا در بازارهای نفت ممکن است موقتی باشد. اما چالش های بلند مدت که تامین کنندگان جهان، به ویژه آنهایی که به درآمد نفت و گاز وابسته هستند، با آن روبرو هستند، از بین نمی روند. همانطور که آژانس بین المللی انرژی بارها گفته است، این کشورهای تولیدکننده نیاز به اقتصادهای پویاتر و متنوع تری دارند تا نا اطمینانی های متعددی را که امروزه شاهد آن هستیم، هدایت کنند. آژانس بین المللی انرژی همچنین چشم انداز میان مدت خود را مورد بررسی قرار داده و به بررسی موضوعات اصلی تقاضای جهانی، عرضه، پالایش و تجارت تا سال ۲۰۲۵ می پردازد. با توجه به رکود اقتصادی در سال ۲۰۲۰ و رشد مجدد شدید پیش بینی شده در سال ۲۰۲۱، رشد سالانه تقاضای جهانی نفت با کاهش مصرف روبرو خواهد شد. بین سال های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۵، انتظار می رود تقاضای جهانی نفت با متوسط نرخ سالانه فقط زیر ۱ میلیون بشکه در روز رشد کند و در طی کل دوره، تقاضا ۵/۷ میلیون بشکه در روز افزایش یابد، در حالی که چین و هند تقریبا نیمی از رشد را تشکیل می دهند. (16)

گزارش میان مدت بازار نفت ۲۰۲۰، همچنین تأثیر انتقال انرژی پاک بر روند بازار نفت را در نظر می گیرد. پیش بینی می شود که رشد تقاضا برای بنزین و دیزل بین سال های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۵ تضعیف شود زیرا کشورهای سراسر جهان سیاست هایی را برای بهبود بهره وری و کاهش انتشار دی اکسید کربن اعمال می کنند و با افزایش وسایل نقلیه برقی، این تجهیزات محبوبیت بیشتری

نمودار ۱۷- پیش بینی صندوق بین المللی پول از نرخ رشد اقتصادی کشورهای جهان (44)

4. <https://www.macrotrends.net/۲۴۸۰/brent-crude-oil-prices-۱۰-year-daily-chart> [February 08, 2021]
5. Donya e eghtesad [Internet]. Tehran: donya e eghtesad (Newspaper Number: 4889); 2020 May 16 [cited 2020 May19] News Number: 3654583. Available from: <https://donya-e-eghtesad.com/%D8%B1%D9%88%D8%B2%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87-%D8%B4%D9%85%D8%A7%D8%B1%D9%87-4889> (in Persian)
6. <http://www.fedprimerate.com/nymex-crude-oil-price-history-chart.htm> [Chart updated on February 8, 2021]
7. Ifc market [Internet]. British Virgin Islands: ifcm; 2020 [cited 2020 May 17]. Available from: <https://www.ifcir.asia/fa/market-data/commodities-prices/natgas>
8. Dr. Hassanzadeh A, Kianvand M. Global Crisis Crisis Article, World Oil Market and OPEC Strategy. tazehay eghtesad. 2011 [cited 2020 May18]; 7: 84-94. (in Persian)
9. Gladstone R. Oil Collapse and Covid-19 Create Toxic Geopolitical Stew. Newyork times[Internet]. Newyork: ny times; 2020 Apr 22 [cited 2020 May14]
10. independentpersian[Internet]. [cited 2020 May15] Available from: <https://www.independentpersian.com/node/50421>(in Persian)
11. Rapiet R. Short Term Energy Outlook Shows Impact of COVID-19 On Energy Sector. Forbes[Internet]. 2020 May 17 [cited 2020 May19]. Available from: <https://www.forbes.com/sites/rrapiet/20>

هدف نهایی این مقاله بررسی تاثیر شیوع ویروس کرونا و بحران اقتصادی ناشی از آن بر قیمت های بین المللی نفت و گاز بود که با پرداختن به این مسائل، می توان تأثیر منفی و قابل توجه شیوع این ویروس بر قیمت، تقاضا، عرضه، واردات و صادرات نفت و گاز را مشاهده کرد. به طور کلی اگر اقدامات اقتصادی برای جلوگیری از رکود اقتصادی شدید در جهان انجام نشود نه تنها تاثیرات آن بر نفت و گاز بلکه بر اکثر کالاها، رشد و مسائل اقتصادی همه کشورها بسیار زیان بار خواهد بود. با بررسی نمودار ارائه شده از آژانس بین المللی انرژی برای چشم انداز ۱۵ ساله تقاضای نفت و چشم انداز ۲۵ ساله تقاضای گاز (نمودار ۱۰ و ۱۱)، می توان به این نتیجه رسید که اگر اقداماتی متناسب با شرایط کنونی شکل نگیرد، روند تقاضای این دو ماده تجدیدناپذیر پرمصرف جهانی همچنان کاهشی خواهد بود که افزایش تقاضای جهانی برای بهره مندی از انرژی های تجدیدپذیر و روی آوردن به آنها در جهان و جایگزین شدنشان را در پی خواهد داشت.

منابع:

1. Blakemore R. Atlanticcouncil [Internet]. Washington D.C: Atlanticcouncil; 2020 Mar 3 [cited 2020 May 14]. Available from: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/coronavirus-and-the-oil-market-the-effects-thus-far-and-what-to-expect-next/>
2. Yaghobi M. khabar online [Internet]. Tehran: khabaronline; 2020 Apr 17 [cited 2020 May16]. Available from: <https://www.khabaronline.ir> (in Persian)
3. Kheradpir A. What is OPEC Plus and what is important in the oil market?. British Boardcasting Corporation [Internet]. London: BBC; 2020 Apr 5 [cited May 14]. Available from: <https://www.bbc.com/persian/business-52176148>

20. <https://tradingeconomics.com>
21. <https://www.iea.org/reports/monthly-natural-gas-statistics>
22. Organization of the Petroleum Exporting Countries [Internet]. Vienna: OPEC; 2020 [cited 2020 May19] Available from: <https://www.opec.org>
23. Taybi M. reports on the oil perspective from two different perspectives. Economic Journal. 2011 Apr and May [cited 2020 May14]; 1 & 2: 164-155. (in Persian)
24. British Boardcasting Corporation [Internet]. London: BBC; 2020 Mar 30 [cited 2020 May 16]. Available from: <https://www.bbc.com/news/business-52089127>
25. Short-Term Energy outlook (STEO). U.S Energy Information Administration [Internet]. Washington D.C.: EIA; 2020 Jul [cited 2020 May18] Available from: <https://www.eia.gov>
26. Iranian students' news agency [Internet]. Tehran: isna; 2020 Jan 23 [cited 2020 May 14]. Available from: [https://www.isna.ir/news/98120301993/March 24, 2010](https://www.isna.ir/news/98120301993/March%2024,%202010) (in Persian)
27. Yep E. Global LNG supply cuts are inevitable but who will blink first, and when? s & p global platts [Internet]. 2020 Apr 16 [cited 2020 May 16]. Available from: <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/041620-analysis-global-lng-supply-cuts-are-inevitable-but-who-will-blink-first-and-when>
28. <https://www.meti.go.jp/english/statistics/sho/slng/index.html>
29. <https://www.eia.gov/analysis/short-term-energy-outlook-shows-impact-of-covid-19-on-energy-sector/#2f9fc3e445ed>
12. <http://pricedingold.com/us-retail-gasoline/>
13. The newyork times[Internet]. Newyork: nytimes; 2020 [cited 2020 May17] Available from: <https://www.nytimes.com/>
14. <https://www.eia.gov/dnav/ng/hist/rngwhhdM.htm>
15. Free oil; The day the New York market became a scene of horror. British Boardcasting Corporation [Internet]. London: BBC; 2020 Apr 21 [cited 2020 May 17]. Available from: <https://www.bbc.com/persian/business-52371533>
16. International energy agency [Internet]. Paris: iea; 2020 Mar [cited 2020 May17] Available from: <https://www.iea.org/reports/oil-2020>
17. Oil and energy information network [Internet]. Tehran: shana; 2020 Apr 30 [cited 2020 May17]. Available from: <https://www.shana.ir/news/302324/%D8%A7%D8%A8%D8%A2%D8%B4%D9%81%D8%AA%D9%87-%D9%86%D9%81%D8%AA>
18. Saudi shift from price war has asia oil buyers stewing over rise 2020. Bloomberg news [Internet]. Newyork: Bloomberg news; 2020 May 8 [cites 2020 May 15]. Available from: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-05-08/saudi-shift-from-price-war-has-asia-oil-buyers-stewing-over-rise>
19. <https://oilprice.com/oil-price-charts/45>

33. Cang A, Blas J. Bloomberg [Internet]. Newyork: Bloomberg; 2020 Feb 3 [cited 2020 May 14]. Available from: <https://www.bloomberg.co.jp/news/articles/2020-02-02/Q53J1NDWLU6L01>
34. strategic council on foreign relations [Internet]. Tehran: strategic council on foreign relations; 2020 Mar 18 [cited 2020 May 16]. Available from: <https://www.scfr.ir/fa/?p=122455>
35. Keizai Shimbun N. Nikki Sangio Shimbon [Internet]. Tokyo: Nikki Sangio Shimbon; 2020 Apr 17 [cited 2020 May 16]. Available from: <https://www.nikkei.com/article/DGXKZO58148780W0A410C2X12000/Nikki>
36. Shokri O. The reshaping of the global gas market in the post-Corona era. Indepenment [internet]. 2020 Apr 5 [cited 2020 May 17]
37. Eghtesad online [Internet]. Tehran: Eghtesadonline; 2020 May 2 [cited 2020 May 15]. Available from: <https://www.eghtesadonline.com/n/2EdG> (in Persian)
38. mizennaft [Internet]. Tehran: Tasnim; 2019 Dec 2 [cited 2020 May 14]. Available from: <http://www.mizennaft.com/news/25407/%D8%A2%D9%85%D8%B1%DB%8C%DA%A9%D8%A7-%D8%B5%D8%A7%D8%AF%D8%B1%DA%A9%D9%86%D9%86%D8%AF%D9%87-%D8%AE%D8%A7%D9%84%D8%B5-%D9%86%D9%81%D8%AA-%D8%AE%D8%A7%D9%85> (in Persian)
29. Daneshe naft [Internet]. Tehran: Daneshe naft; 2020 May 1 [cited 2020 May 15]. Available from: <http://www.daneshenaft.ir/cvid/220/content/33778/%D8%AA%D8%A7%D8%AB%DB%8C%D8%B1-%DA%A9%D8%B1%D9%88%D9%86%D8%A7-%D8%AF%D8%B1-%D8%A7%D9%84%DA%AF%D9%88%DB%8C-%D9%85%D8%B5%D8%B1%D9%81-%D9%86%D9%81%D8%AA.aspx> (in Persian)
30. Farooqi J. Three scenarios for global energy markets in the post-Corona era. DW [Internet]. 2020 Apr 6 [cited 2020 May 17]. Available from: <http://dw.com>
31. Corona and the oil crisis; Prices fell again. BRITISH BOARDCASTING CORPORATION NEWS [Internet]. London: BBC; 2020 [cited 2020 May 15]. Available from: <https://www.bbc.com/persian/business-52454771>
32. Iranjib [Internet]. Tehran: Iranjib; 2020 Apr 27 [cited 2020 May 15]. Available from: <https://www.iranjib.ir/shownews/71289/%D8%A7%D9%81%D8%B2%D8%A7%DB%8C%D8%B4-31-%D8%AF%D8%B1%D8%B5%D8%AF%DB%8C-%D9%88%D8%A7%D8%B1%D8%AF%D8%A7%D8%AA-%D9%86%D9%81%D8%AA-%DA%86%DB%8C%D9%86-%D8%A7%D8%B2-%D8%B1%D9%88%D8%B3%DB%8C%D9%87/> (in Persian)

42. Coronavirus to Have Short-Term Oil Market Impact BBVA. Institute of energy for south-east Europe [Internet]. Cologne: IENE; 2020 [cited 2020 May 15]. Available from: <https://www.iene.eu/coronavirus-to-have-short-term-oil-market-impact-bbva-p5544.html>
43. Mhalla M. THE IMPACT OF NOVEL CORONAVIRUS (COVID-19) ON THE GLOBAL OIL AND AVIATION MARKETS. Idea [Internet]. 2020 Mar [cited 2020 May 18]. Available from: <https://ideas.repec.org/a/asi/joasrj/2020p96-104.html>
44. International Monetary Fund [Internet]. Washington D.C.: IMF; 2020 Apr 14 [cited 2020 May 17]. Available from: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2020/01/weodata/index.aspx>
39. <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=PET&s=MCREXUS&f=M>
40. Sookhan A, Belaifa M. The Impact of COVID-19 on U.S. Gas Demand and LNG EXPORTS. GECF [Internet]. 2020 Apr [cited 2020 May 17]. Available from: <https://www.gecf.org/resources/files/events/gecf-expert-commentary---impact-of-covid-19-on-us-gas-demand-and-lng-exports/gecf-expert-commentary-impact-of-covid-19-on-the-us.pdf>
41. General Energy NEWS [Internet]. London: general energy news; 2020 May 12 [cited 2020 May 19]. Available from: <https://www.hellenicshippingnews.com/the-impact-of-covid-19-on-gas-demand-and-lng-exports-in-the-u-s/>